

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2026-05-20 Nr. NV-1352

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-26-391(2) TAIS-26-2552(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO NR. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-422, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 2, 13 IR 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-423 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. XI-2234 21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-424“ (TOLIAU – NUTARIMO PROJEKTAS)		
	Rengėjas <i>Krašto apsaugos ministerija</i>	Svarstyta <i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	Siūloma <i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Pateikimo Seimui terminas 2026-02-05			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narių Giedrimo Jeglinsko, Arvydo Pociaus, Vytauto Sinicos, Viktorijos Čmilytės-Nielsen, Pauliaus Visocko, Martyno Gedvilo, Lauryno Kasčiūno, Juozo Oleko ir Dainiaus Gaižausko parengtais Lietuvos Respublikos žvalgybos kontrolierių įstatymo Nr. XIV-868 2, 3, 4, 5, 11, 12, 19, 25 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XVP-422 (toliau – Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 2, 13 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XVP-423 (toliau – Žvalgybos įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo Nr. XI-2234 21 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-424 (toliau – Kriminalinės žvalgybos įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) siūloma:

1. Įstatymų projektų rengėjų teigimu, atsižvelgiant į tai, kad Žvalgybos kontrolierių įstatymo nuostatos nėra pakankamai išsamios ir leidžiančios žvalgybos kontrolieriui tinkamai ir efektyviai vykdyti savo funkcijas Žvalgybos kontrolierių įstatymo projektu siūloma:

1.1. nuolatinei žvalgybos institucijų veiklos stebėsenai vykdyti trūksta aiškaus teisinio pagrindo, todėl siūloma šį įstatymo projektą papildyti sąvoka „Žvalgybos kontrolieriaus stebėseną“;

1.2. nustatyti žvalgybos kontrolieriui teisę vertinti ne tik žvalgybos institucijų veiklos teisėtumą, bet ir teisę vertinti veiklos pagrįstumą ir proporcingumą;

1.3. numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę susipažinti (naudotis) su žvalgybos, kriminalinės žvalgybos ir kita valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija, dokumentais ir duomenimis, kuriais disponuoja žvalgybos institucija, jeigu toks susipažinimas yra būtinas žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti;

1.4. numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę susipažinti su žvalgybos institucijų informacinėse sistemose kaupiama, saugoma ir (ar) tvarkoma informacija, dokumentais ir duomenimis, kurie būtini žvalgybos kontrolieriaus pareigoms atlikti, ir ja naudotis;

1.5. numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę gauti ne tik informaciją, bet ir dokumentus, duomenis bei jų kopijas;

1.6. numatyti žvalgybos kontrolieriaus teisę per nustatytą terminą gauti visus žvalgybos institucijų vadovų ar jų įgaliotų pavaduotojų motyvuotus teikimus kartu su juos pagrindžiančia informacija, dokumentais ir duomenimis, atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus bei gauti motyvuotas apygardų teismų nutartis atlikti arba atsisakyti leisti atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus, taip pat Lietuvos apeliacinio teismo nustatyta tvarka gauti susistemintą apibendrintą informaciją, dokumentus ir duomenis apie motyvuotas apygardų teismų nutartis atlikti arba atsisakyti leisti atlikti teismo sankcionuojamus žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus;

1.7. numatyti žvalgybos kontrolieriui teisę per nustatytą terminą susipažinti su visais žvalgybos institucijų sprendimais pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus pagal Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro patvirtintas žvalgybos informacijos rinkimo užduotis bei susipažinti su visais žvalgybos institucijų sprendimais pradėti kriminalinės žvalgybos tyrimus;

1.8. numatyti teismų teisę žvalgybos kontrolierius pasitelkti kaip specialistus;

1.9. įtvirtinti žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojų, kurie žvalgybos kontrolieriaus sprendimu padeda jam atlikti patikrinimą ar tyrimą, teisę susipažinti su žvalgybos institucijų informacija, dokumentais ir duomenimis;

1.10. numatoma Žvalgybos kontrolierių įstaigos vadovo teisę įstaigos struktūrą tvirtinti įsakymu.

2. Žvalgybos įstatymo projektu siūloma:

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

- 2.1. atsižvelgiant į tai, kad žvalgybos institucijos tam tikrais atvejais vykdo ir kriminalinę žvalgybą, žvalgybos institucijų veiklos sąvoką papildyti žodžiais „kriminalinė žvalgyba, vykdoma Kriminalinės žvalgybos įstatymo nustatyta tvarka“;
- 2.2. nustatyti apygardos teismo pirmininko įgalioto teisėjo teisę, prieš teisėjui sankcionuojant tam tikrus žvalgybos institucijų veiksmus, kreiptis į žvalgybos kontrolierių dėl specialisto išvados pateikimo.
- 2.3. Papildyti įstatymą nuostatomis, suteikiančiomis žvalgybos kontrolieriams teisę gauti visą jų pareigoms vykdyti būtiną informaciją, dokumentus ir duomenis. Taip siekiant išspręsti konkurenciją ir koliziją su Žvalgybos kontrolieriaus įstatymu.

Kriminalinės žvalgybos įstatymo projektu siūloma nustatyti žvalgybos institucijų vykdomos kriminalinės žvalgybos veiklos išorinę, nepriklausomą priežiūrą ir kontrolę, kurią atliktų žvalgybos kontrolieriai. Žvalgybos kontrolieriai nevertintų prokuroro sprendimų sankcionuoti ar atsisakyti sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmus ir teismų nutarčių pagrįstumo ir teisėtumo.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu siūloma:

1. Iš esmės pritarti Žvalgybos kontrolierių įstatymo projekto tikslui sukurti veiksmingas žmogaus teisių ir laisvių apsaugos priemonės, tačiau siekiant išlaikyti balansą tarp veiksmingos žvalgybos institucijų kontrolės ir efektyvaus žvalgybos institucijoms pavestų uždavinių įgyvendinimo teikti šias pastabas bei pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo:
  - 1.1. siūloma nauja sąvoka „žvalgybos kontrolieriaus stebėseną“ yra perteklinė, todėl siūlytina jos atsisakyti;
  - 1.2. pavedimas žvalgybos kontrolieriui vertinti žvalgybos institucijų veiksmų pagrįstumą ir proporcingumą, jeigu tai nėra susiję su žmogaus teisių ir laisvių apsauga, neatitinka žvalgybos kontrolieriaus institucijos paskirties, todėl siūlytina pagrįstumo ir proporcingumo vertinimo kriterijus įtraukti tik tiek, kiek tai susiję su žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimų įgyvendinimu;
  - 1.3. tikslinti šį įstatymo projektą nustatant, kad su įslaptintų žvalgybos pareigūnų ar žvalgybos slaptųjų bendradarbių tapatybės informacija būtų galima susipažinti tik tais atvejais, kai tiriamas šio pareigūno skundas;
  - 1.4. nustatyti teisę susipažinti su iš užsienio partnerių gauta informacija tik tuomet, kai yra gautas užsienio partnerių sutikimas.
  - 1.5. atsisakyti nuostatų, kuriomis žvalgybos kontrolieriui būtų suteikta prieigos prie žvalgybos institucijų informacinėse sistemose tvarkomos informacijos teisė.
  - 1.6. atsižvelgiant į tai, kad siūlymas, suteikiantis teisę žvalgybos kontrolieriui susipažinti su visais žvalgybos institucijų sprendimais pradėti žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus pagal žvalgybos informacijos rinkimo užduotis, yra perteklinis, siūloma šių nuostatų atsisakyti;
  - 1.7. nustatyti 10 darbo dienų terminą žvalgybos institucijoms visai informacijai, duomenims ir dokumentams pateikti žvalgybos kontrolieriui;
  - 1.8. atsisakyti nuostatų, kuriomis siūloma numatyti teismų teisę žvalgybos kontrolierius pasitelkti kaip specialistus, nes teismo teisės nėra keičiamo įstatymo reguliavimo dalykas;
  - 1.9. esant poreikiui žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojams susipažinti su žvalgybos institucijos veikla tokia pat apimtimi kaip žvalgybos kontrolieriui, siūloma žvalgybos kontrolierių įstaigos darbuotojams nustatyti tokius pat draudimus ir veiklos apribojimus, kokie yra nustatyti žvalgybos kontrolieriui.
  - 1.10. Atsisakyti nuostatų, kuriomis žvalgybos kontrolierių siūloma įgalioti atlikti žvalgybos institucijų vykdomų kriminalinės žvalgybos veiksmų kontrolę, nes toks siūlymas neatitinka Kriminalinės žvalgybos įstatymo nuostatų (kriminalinės žvalgybos veiksmų teisėtumą kontroliuoja prokurorai).
2. Nepritarti Žvalgybos įstatymo projektui atsižvelgiant į tai, kad:
  - 2.1. kriminalinės žvalgybos vykdymas nėra pagrindinis žvalgybos institucijų uždavinys ir pagal Kriminalinės žvalgybos įstatymą žvalgybos institucijoms nėra pavedama atlikti kriminalinės žvalgybos, o tik suteikiama teisė ją atlikti dėl tam tikrų nusikalstamų veikų, todėl siūloma atsisakyti nuostatų, kuriomis žvalgybos institucijų veikla apimtų ir kriminalinę žvalgybą;
  - 2.2. teisėjas turi reikiamų teisinių žinių ir teisinius klausimus sprendžia savarankiškai. Todėl žvalgybos kontrolierius negalėtų procesine prasme būti pripažįstamas specialistu ir juolab teikti teismui specialisto išvadų teisinio pobūdžio klausimais. Papildomas teismo nutarties derinimas procesą prailgintų (žvalgybos kontrolieriui reikėtų susipažinti su informacija, pagrindžiančia teikimą atlikti sankcionuojamus veiksmus), todėl siūloma šios nuostatos atsisakyti;
  - 2.3. nuostatos, numatančios, kad žvalgybos kontrolieriui informacija ir kiti duomenys teikiami Žvalgybos kontrolieriaus įstatymo nustatyta tvarka, yra perteklinės, siūloma jų atsisakyti.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

3. Nepritarti Kriminalinės žvalgybos įstatymo projektui, nes papildomo kontrolės subjekto (žvalgybos kontrolieriaus) įtraukimas į kriminalinės žvalgybos veiksmų teisėtumo kontrolės sistemą nėra pagrįstas objektyviu poreikiu – kriminalinės žvalgybos veiksmų teisėtumo kontrolės sistemos trūkumų nebuvo identifikuota, be to, siūloma papildoma kontrolė tik dviem kriminalinės žvalgybos subjektams, turintiems įgaliojimus vykdyti siauros apimties kriminalinę žvalgybą, taip pat kriminalinė žvalgyba, kaip teisinis institutas ir atskiru įstatymu reglamentuotas procesas, iš esmės skiriasi nuo žvalgybos (skiriasi tikslai, priemonės, procedūros, kontrolės principai), dėl to negali būti tapatinamas su žvalgyba.

PAPILDOMŲ LĖŠŲ POREIKIS ☐ Taip ☒ Ne

ADMINISTRACINĖ NAŠTA (PRISITAIKYMO IŠLAIDOS) ☐ Taip ☒ Ne	GYVENTOJAMS	☐ Taip ☒ Ne
	ŪKIO SUBJEKTAMS	☐ Taip ☒ Ne
	VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS	☐ Taip ☒ Ne

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS IR PROJEKTO DERINIMAS

☒ TM ☐ FM ☐ AM ☐ EIM ☐ EM ☐ KAM ☐ KM ☐ SADM ☐ SAM ☐ SM ☐ ŠMSM ☐ URM ☒ VRM ☐ ŽŪM ☐ LSA
☐ Verslo asociacijos ☐ Profesinės asociacijos ☐ Nevyriausybinių organizacijų ☐ Kita

Nutarimo projektas suderintas su Valstybės saugumo departamentu, patikslintas pagal Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2026 m. balandžio 22 d. NR. NV-1015 pastabas. Dėl Žvalgybos kontrolieriaus įstaigos 2026 m. balandžio 22 d. raštu IS-2026-47 pateiktų pastabų ir pasiūlymų, į kurias neatsižvelgta pateikta derinimo pažyma.

PASIŪLYMAI IR KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Neatsižvelgta į Žvalgybos kontrolieriaus įstaigos pateiktus pasiūlymus:

1. Suteikti prieigos teisę žvalgybos kontrolieriui prie žvalgybos institucijų informacinėse sistemose tvarkomos informacijos (žvalgybos kontrolierius galėtų žvalgybos institucijose saugiai ir realiuoju laiku gauti žvalgybos institucijų informaciją), nes toks reikalavimas yra perteklinis ir pareikalautų neproporcingai didelių finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kadangi visas žvalgybos institucijų informacines sistemas reikėtų pritaikyti taip, kad būtų užtikrintas principo „būtina žinoti“ įgyvendinimas.
2. Siūlymą pritarti Žvalgybos įstatymo projekto ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo projekto nuostatoms, kuriomis žvalgybos kontrolieriui siūloma suteikti teisę atlikti žvalgybos institucijų atliekamų kriminalinės žvalgybos veiksmų kontrolę, nes papildomo kontrolės subjekto įtraukimas į kriminalinės žvalgybos veiksmų teisėtumo kontrolės sistemą nėra pagrįstas objektyviu poreikiu.
3. Siūlymą pritarti Žvalgybos įstatymo projekto nuostatoms, numatančios, kad žvalgybos kontrolieriui informacija ir kiti duomenys teikiami Žvalgybos kontrolieriaus įstatymo nustatyta tvarka, nes tokių nuostatų įtraukimas į bendruosius žvalgybos institucijų veiklos kontrolės principus, galėtų būti pagrindu reikalauti informacijos, kuri nepatektų į žvalgybos kontrolieriaus atliekamų vertinimų sritį arba būtų nereikšminga atliekamam vertinimui.

PAŽYMĄ PARENGĖ	Dalius Labanauskas
	Planavimo biuras , patarėjas